

KNIHY ZÁHAD

VLADIMÍR LIŠKA

Největší skandály a aféry v českých dějinách

AL
press

KNIHY ZÁHAD

VLADIMÍR LIŠKA

Největší skandály a aféry

v českých dějinách

Copyright © Vladimír Liška, 2017
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Vladimír Liška, 2017

Redakční úprava Lukáš Foldyna

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokan, 2017

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7543-612-2 (pdf)

Obsah

1. Skandální peripetie života vévodkyně Zaháňské	11
2. Milostné aféry Boženy Němcové	29
3. Tyran Karel Hynek Mácha	53
4. Disidentská aféra Karla Havlíčka Borovského	69
5. Zrádcovský skandál Karla Sabiny	81
6. Masarykova rukopisná aféra	99
7. Tajná láska Antonína Dvořáka	109
8. Aféra s tzv. Omladinou	119
9. Tajné mise Emy Destinové	127

10. Aféra s židenickým pučem	139
11. Skandál „pátečníků“	149
12. Kauza prodaného Karlštejna	159
13. Aféra generála Šejny	169
Epilog	179
Přehled použitých pramenů a literatury	183

Prolog

Tato kniha dokládá, že se aféry a skandály nevyhýbaly ani naší historii. Není na tom nic divného, najdeme je v dějinách národů po celém světě a mnohé z nich se trvale zapsaly do povědomí lidstva, neboť takové události se vždy setkávaly s obzvláštním zájmem – některé pro svou tragiku, jiné kvůli svému nonkonformnímu či šokujícímu obsahu, další prostě jen z toho důvodu, že se týkaly známých osobností.

Za celá staletí se na tom vůbec nic nezměnilo. Také dnes, v době prudkého rozvoje informačních technologií, jsou aféry a skandály v centru zájmu lidí na celém světě. Přitahují nás tím, že jsou často nečekané, fascinující a podněcující naši fantazii nejrůznějšími spekulacemi a dohady. Navíc jsou jakýmsi obrazem toho, co by se za určitých okolností mohlo stát komukoli z nás, a snad právě proto vzbuzují náš stálý zájem.

Existují aféry a skandály milostné, vražedné, politické, společenské – jejich plejáda je téměř nevyčerpatelná. Některé otřásají veřejným míněním, jiné se stávají privátní záležitostí úzkého okruhu zasvěcených osob, ale vždy mají své hlavní protagonisty, kolem nichž se tyto pohnuté události odehrávají. A čím jsou tito protagonisté známější, tím mají aféry a skandály větší sledovanost, na čemž dnes stavějí mnohá média svůj byznys – bohužel často bez jakýchkoli etických zábran vůči těm, koho se týkají.

Aféry a skandály tak dál zůstávají kořením našich životů a ty, jež odvál čas, se zároveň stávají i významnou součástí dějin, neboť na jejich pozadí můžeme vysledovat nejen charakteristiku doby, ale i způsob života našich předků. Tím se stávají cenným příspěvkem k poznání i pochopení dějin, což není v rozporu s tím, že aféry a skandály jsou často dodnes plné otázek i záhadných otazníků, na které se snažíme najít odpovědi.

Právě o nich pojednává tato knížka a přináší pohled na některé osobnosti, které v 19. a 20. století platily za celebrity. Fakt, že pod tíhou některých méně známých faktů na ně možná poněkud změníme svůj pohled, není vůbec na škodu. Neboť ať už šlo o takové osobnosti, jakými byli například Karel Hynek Mácha, Božena Němcová, Karel Havlíček Borovský, Tomáš Garrigue Masaryk a mnohé další, žádná aféra či skandál, který se jich týkal, nezmění skutečnost, že to kdysi byli velice známí lidé, i když význam mnohých z nich byl doceněn až s odstupem času.

Skandální události, o nichž je v této knížce řeč, nám totiž tyto osobnosti naší historie přibližují mnohem lépe a lidštěji než dějepisné příručky a učebnice. V dějinné paměti našeho národa tito lidé zanechali nejen trvalou stopu, která již nikdy nebude vymazána, ale někteří se stali i národními ikonami, k nimž stojí za to se neustále vracet.

1.

Skandální peripetie
života vévodkyně
Zaháňské

Kněžna Kateřina Vilemína Zaháňská (1781–1839) je známou, byť idealizovanou postavou z *Babičky* české spisovatelky Boženy Němcové. Vystupuje zde jako krásná, citlivá žena, prodchnutá empatií vůči vesnickému lidu svého ratibořického panství. Ať už to bylo jakkoli, tento její portrét je pouze literární fikcí, kterou Němcová použila k vykreslení idylických vzpomínek na své dětství, jež ve skutečnosti tak idylické nebylo. Také paní kněžna z *Babičky* byla ve skutečnosti vévodkyní a tento titul získala v devatenácti letech po smrti svého otce Petra Birona, vévody kuronského.

Jedna věc je ovšem pravdivá. Vévodkyně Zaháňská byla atraktivní krásná žena evropského aristokratického světa přelomu 18. a 19. století, proslulá nejen svou vzdělaností a inteligencí, ale i fyzickou krásou. Byla známá v mnoha metropolích tehdejší Evropy – v Paříži, Vídni, Londýně nebo Římě a dalších velkých městech, která během svého života navštívila. V letech 1810–1839 se jejím oblíbeným letním sídlem stal zámek v Ratibořicích, který dodnes i se svým okolím nese stopy po architektonických zásazích pocházejících z časů, kdy zde vévodkyně Zaháňská pobývala.

Tělesné půvaby snoubící se s pronikavou inteligencí jsou atributy, jimiž se vyznačují výrazné ženské osobnosti a ani v případě Kateřiny Vilemíny tomu nebylo jinak. Její současníci o ní podali svědectví, která se shodují v tom, že se jed-

nalo o velice bystrou a duchaplnou bytost se smyslem pro humor, postrádající jakékoli stopy po ješitnosti, malichernosti či okázalosti.

Záleželo jí ovšem na jejím zjevu, ráda se oblékala do módních toalet a měla neuvěřitelný vkus. Když se objevila v nějaké společnosti, okamžitě se stávala středem pozornosti nejen svým oblečením, ale i vznešeným, okouzlujícím chováním. Milovala četbu knih a soucítila s trpícími. Sice zdědila obrovské jmění a vlastnila několik zámků, ale na majetku nikdy nelpěla. To u ní vedlo nejen k jisté marnotratnosti, ale i velkorysosti. Hovořila několika evropskými jazyky a měla řadu milenců.

V roce 1813 však přišel ten nejdůležitější z nich, s nímž zřejmě chtěla spojit svůj další život. Kateřině Vilemíně bylo dvaatřicet let, když začala velký, byť relativně krátký milostný román s tehdejším rakouským ministrem zahraničí knížetem Clemensem Lotharem Metternichem (1773–1859). Mělo to však jeden malý háček – kníže už byl v té době ženatý...

Ale to, co se nám dnes může zdát jako aféra či skandál pro bulvární tisk, se v té době tak vůbec nebralo. Mezi aristokraty byly mimomanželské zálety vcelku běžné, zejména pokud šlo o muže. Také se ví, že někdy se z těchto vztahů rodily děti a urození otcové se o své levobočky zpravidla dobře dokázali postarat.

Kníže Metternich byl jedním z nejschopnějších evropských diplomatů a vyrovnat se mu mohl snad jen jeho francouzský protějšek Talleyrand, který si s ním v intrikách nezadal. Evropa v roce 1813 prožívala již téměř patnáct let trvající období napoleonských válek, během nichž francouzský císař Napoleon Bonaparte (1769–1821) opanoval velkou část Evropy a stal se rozhodujícím mocenským činitelem starého kontinentu.

V několika válkách s Francií, které vždy skončily porážkou Rakouska, to byl v roce 1809 nakonec právě Metternich, kdo přiměl rakouského panovníka Františka I. (vládl

1792–1835), aby s Bonapartem raději uzavřel spojenectví, stvrzené o rok později i sňatkem Františkovy dcery Marie Luisy s francouzským císařem, který se tehdy ocitl na vrcholu své moci.

Ale v roce 1813 už byla situace úplně jiná. Největší Bonapartovo vojenské tažení proti Rusku skončilo v roce 1812 naprostou katastrofou a francouzský vladař v něm ztratil většinu svých nejlepších vojáků. Z jeho více než půlmilionové armády se po debaklu v Rusku vrátily zpět jen žalostné zbytky a Metternich pochopil, že éra Bonapartovy slávy a moci se blíží ke konci a je čas dosavadní spojeneckou politiku Rakouska vůči Francii změnit.

A tehdy do Metternichovy diplomatické hry poprvé vstoupila vévodkyně Kateřina Vilemína Zaháňská. Knížeti bylo čtyřicet, jí o osm let méně a oba se znali už z dřívějšíka.

Jenomže když se před léty poznali v Drážďanech, povinnosti rakouského vyslance Metternichovi nedovolovaly, aby se s krásnou vévodkyní sblížil, i když ho svým půvabem a duchaplností upoutala a zdálo se, že ani ona k němu není lhostejná. Ale kníže měl v těch časech u dvora pruského krále pletky s jinými ženami a na vévodkyni Zaháňskou mu už zkrátka nezbýval čas.

V těch časech už byla vévodkyně vdaná za Louise Rohana, pocházejícího z jedné z nejvýznamnějších aristokratických rodin Francie. Svatba se konala v roce 1800 v Zaháni, která se stala Kateřininou hlavní rezidencí. Vévodkyně byla těhotná se správcem svých statků a domácím učitelem švédským generálem baronem Gustavem Armfeltem, ale to uzavření sňatku s Rohanem zřejmě nebránilo, neboť své těhotenství tajila.

Dítě, holčička Gustava, se narodilo 13. ledna roku 1801 a bylo vychováváno v rodině Armfeltových příbuzných ve Finsku. Kateřina Vilemína se k nemanželské dceři jako matka totiž nechtěla znát, možná i proto, že při jejím porodu došlo k vážným zdravotním komplikacím, a jak se později ukázalo, další děti už mít nemohla. Tak nebo tak,

v zápise o narození Gustavy figurovala vévodkyně Zaháňská pouze jako její kmotra a manželka barona Armfelta později holčičku přijala za vlastní.

Ale manželství s francouzským aristokratem Luisem Rohanem se Kateřině Vilemíně nevyvedlo. Byl to povrchní člověk, který se zabýval především sám sebou a chyběla mu aristokratická důstojnost, jíž ho jeho žena převyšovala. Vévodkyni zkrátka neimponoval, a když spolu v roce 1804 odjeli do Paříže, neboť Bonaparte vyhlásil amnestii pro šlechtické uprchlíky, její muž se ve vysoké francouzské společnosti svými řečmi do té míry ztrapňoval, že se za něj musela jeho žena stydět.

Dne 7. března roku 1805 se manželé rozvedli a vévodkyně Rohanovi vyplatila odstupné ve výši 100 000 tolarů.

Netrvalo dlouho a po několika měsících se Kateřina Vilemína vdávala podruhé. Jejím vyvoleným se tentokrát stal ruský kníže Vasilij Sergejevič Trubeckij, který byl Rohanovým opakem – vážný, věčně zasmušilý, strohý a málomluvný člověk.

Trubeckij pak v roce 1805 bojoval proti Bonapartovi v bitvě u Slavkova, zatímco vévodkyně opět žila v Drážďanech. Kníže se vrátil mrzutý a zdrcený nečekaným Bonapartovým vítězstvím a vůči své ženě se prý choval obhrouble a nutil ji, aby s ním odjela do Ruska, kde chtěl pokračovat ve vojenské kariéře.

To však Kateřina Vilemína Zaháňská striktně odmítla a navrhla manželovi rozvod. Sice ji to stálo další peníze, které knížeti vyplatila, ale na podzim roku 1806 byla opět svobodná a volná, odhodlaná žít svým vlastním, nezávislým životem a věnovat se hlavně filozofii a politice.

Samozřejmě že nežila jako puritánka, ale střídala dočasné milence. Tím prvním se v roce 1806 stal anglický šlechtic a diplomat John Harcourt King, s nímž se seznámila v Drážďanech. Nebylo to pro ni nic složitého, neboť ovládala angličtinu a mohla se s tímto cizím aristokratem lehce domlouvat. Její románek trval téměř tři roky a po další

porážce Rakouska od Bonaparta u Wagramu se s Kingem v roce 1809 rozešla. Jistě k tomu přispělo i to, že po opětovném oslnivém vítězství francouzského císaře byl odvolán zpět do Anglie.

Až do této doby znala Kateřina Vilemína Zaháňská knížete Metternicha jen letmo, ale to se už v blízké budoucnosti mělo změnit. Jako nový rakouský ministr zahraničních věcí měl Metternich při vyjednávání s Bonapartem řadu pochybností a potřeboval někoho, komu by mohl důvěřovat, svěřit se a případně se s ním i poradit. Někoho znalého politiky, někoho dostatečně inteligentního, aby mohl hrát roli jeho prominentního agenta.

A když agent, tak proč ne žena? Ty mohou být dokonce mnohem výkonnější než muži – někdy stačí k dosažení cíle ženský šarm, někdy nonšalantní vystupování, trocha koketérie, trocha vtípu – zkrátka by to měla být dáma každým coulem. A Metternich si vzpomněl na tu, kterou už několikrát viděl u dvora v Drážďanech i ve Vídni a která mu tak učarovala. Ano, vévodkyně Zaháňská bude tou pravou!

Od roku 1810 prožívala Kateřina Vilemína další milostný román. Tentokrát se jejím novým milencem stal mladý kníže Alfréd Windischgrätz, tentýž Windischgrätz, který v roce 1848 už jako rakouský generál proslul krvavým a úspěšným potlačením revolucí v Praze a ve Vídni.

Když Windischgrätz onemocněl zápallem plic, vévodkyně Zaháňská mu nabídla, aby se přijel zotavit na její zámek v Ratibořicích, kde spolu prožili několik romantických měsíců uprostřed překrásné přírody, kam oba vyjížděli na koních. Kníže se do ní zamiloval, ale byl chorobně žárlivý a velice mu vadila vévodkynina samostatnost, svobodomyšlnost i to, že se neustále obklopovala rakouskými vzdělanci a šlechtici, kteří se jí dvořili, okouzleni jejím půvabem.

Ale v roce 1813 vyvstal Windischgrätzovi nečekaný sok. Tím byl Metternich, zřejmě největší láska v životě Kateřiny Vilemíny Zaháňské.

Vévodkyně se najednou ocitla mezi dvěma muži, k nimž ji vázal silný citový vztah. Ale pro kterého se rozhodnout? Kateřina Vilemína měla brzy jasno – pro oba! Z Windischgrätze a Metternicha se tak rázem stali rivalové.

Ale mohl ženatý ministr úspěšně soupeřit se svým mnohem mladším a svobodným sokem? Velký světák, diplomat a znalec bezpočtu žen, které prošly jeho náručím, tu stál proti mladému švihákovi, důstojníkovi a horké hlavě, vášnivci, jenž se své lásky k vévodkyni nechtěl jen tak vzdát.

Kateřinu Vilemínu ke každému z nich přitahovalo něco jiného. Na straně Windischgrätze bylo jeho nespornou výhodou mládí a vášeň, která ji očarovala. Metternichova výhoda spočívala zase v jeho bohatství, politickém vlivu a širokém intelektuálním rozhledu, který vévodkyni imponoval. Svým způsobem to pro ni byla překerní situace, neboť se vytvořil milostný trojúhelník, v němž však hrála hlavní roli ona. Během následujících několika let se tak vévodkyně Zaháňská stala milenkou dvou mužů!

Zimu přelomu let 1812–1813 strávila Kateřina Vilemína ve Vídni. Zatímco Bonaparte z Ruska uprchl do Paříže, kde se začínalo proslýchat, že i on při ústupu zbytků své invazní armády zahynul, ruská vojska rychle postupovala ke své západní hranici. Francouzský císař horečně připravoval novou armádu a začínalo být zřejmé, že nová válka se odehraje ve střední Evropě. K carovi Alexandrovi I. se připojil i pruský král Fridrich Vilém III. a jejich společná vojska se utábořila ve Slezsku, zatímco Bonaparte svůj hlavní stan umístil v Drážďanech, které s novou francouzskou armádou obsadil.

V tuto chvíli začal hrát Metternich podivnou hru mírotvůrce a prostředníka mezi znepřátelenými stranami, i když formálně zatím Rakousko zůstávalo Bonapartovým spojencem. Francouzského císaře rakouská neutralita popuzovala, zatímco ruský car se snažil Metternicha přimět k tomu, aby se Rakousko připojilo k protifrancouzské koalici.